

SLOVANSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

B LXXIII

A.

~~10~~

5.

abrupt

KRATKA POVEŠT

OD

BOSHE POTI NA SVETI GORI

NAD SOLKANAM BLISU GORIZE

STANJELSKA

ISSIDANJA, POSNEJSHIGA PODRENJA

IN SUPET PONOVLJENJA ZERKVE

Is laškiga prestavlena

Juan Terhovec

V' VIDMI

1843

NATISNIL DOMINIK DIASUTTI.

Izloženo: 5. II. / 1940

Vojna

40 505

14. 9. 44

8

(25.4.35.)

B LXXIII

N. E. X. 1943/944

Suppl. coll. ad 40 505

11. IX. 1944. J. P. J.

SAZHETIK

ZERKVE IN KLOSHTRA NA SVETI GORI NAD GORIZO.

Léta 1539. je pafala revna dekliza, Urfhula Ferligoiniza po imenu, svojo zhédo blisu vafí Gargáro na gori, ktero fo takrat Lahi vodno - Goro (*) Krajnzi pak Shkálnizo imenovali, in je po svoji navadi prav poboshno molila nazhafs prezhiste Divize Marije, kér jè bilo v' Sabotu, kter dan je Materi boshji she od nekdej posebno posvezhen.

Neprevidama se ji perkashe Mati nebeska (**) in ji sapové, liudstvu povedati, de naj Nie na gori zerkev sida in milost profi.

Pokorna Urfhula gre naglo doli s' gore, se podà v' Solkan in Gorizo, ter rasloshí, kar ji je blo po-

(*) U' sazhetku gore je en hribzhik, is katirga okolj fhterdeset studenzov svira, to je dalo Laham perlosnost, letò goro Monte dell'Aqua t. j. vodeno - Goro imenovati; Krajnzi fo jo pa rajshni Skálnizo imenovali, savoljo velikih skal, k' so po gori semtertje rastresene.

(**) Ta perkasen se je pergodila ob zhasi, k' se je okrog in okrog nevera kasala, in k' se je posebno nesframni ak. krivoverfkiga Luter Martina rasfuirati pozhel; kader je S. ozhe Paol III. Papefh in Karl V. Zefar od Austrie bil.

rozhiéno. Mestna Gosposka, ktere prvi poglavar je takrat Graf Gabriel Ortenburg bil, de bi se v' tak imenitni rézhi ne pre naglila, in v' tak posebni pergodbi sadoosti pomishlivo ravnala je sklenila, se mlade Urshule tak dolgo sagotoviti, in jo v' mestni jezhi hraniti, dokler bi se pergodba na tanko prejiskati in resniza najti mogla.

Med tem, k' so se mestni oblastniki persadevali, se po tankim oprashovanju od praviga stanja imenovane perkasne in ze le pergodbe preprizhati, se je pa pergodilo, de je bla dekliza na gori videna pasiti svojo zhedo v' molitvi pruti bogu vsa samaknena, bres de bi se bilo moglo snati, kako de bi bila is jezbe vun prishla, ker jezha ni bila na nobeni strani rasbita, in se tud ni moglo svediti, de bi jo bili jezhe varhi na tihim ispušili. Dvakrat je bla v' jezho nasaj postavljena, pa tudi dvahrat je bila, kot pervikrat, prezhudno oslobodéna.

In kakor je lahko verovati, de so deklizo, potem k' je pervikrat úshlá, potlej skerbnejshi varovali, in she bolj skerho po drugimu pobeguenju, je bilo vender vse sabstoj. Sato so bli po temn trojnimu zhudo, in skusi sposnano krepost in angelsko

poboshnost deklize, in verh tega tud skus druge okolshine, ki so se po tankimu sprashovanju odkrile, ljudje permorani verovati, de je perkasen od nebes, in povelje na deklizo od samiga boga in Marije priti moglo.

Savoljo tega ja bil ozhiten obhod napovédan. Duhovshina, deshelfki oblafsniki, shlahitna gospoda, meshzhani in sploh ljudstvo, vsi so se podali par sa param na góro. Tam je bla, ker je zhudo liudstva is blishnih sofesh in dalnih krajov vkup perderlo, kolikor se je v' naglosti moglo, ena kapéliza postavlena, de bi v' nje poboshni ljudje mogli svojo preferzhno poboshnost do divize Marije opraviti, ktera si je po svoj dobroti ta krai sbrala, in v' njemu saklad svojih milosti tajistim odperla, kateri bi se na temu kraju k' nje vtekli.

Med tem se je pa she dosti denarjev od vsih strani nabralo, podelenih od poboshnih Krisljanov is' namena, de bi se lepa in velika zerkev issidala. Tode kdo bi se bil kdaj domislil tako lepo in velizhanfno hifho boshjo sidati na tako visoki in ster-mi gori? Taka posebna in splohna unéna ni mogla priti is kakorshniga bres pametniga naguenja, te-

muzki in edino od Vfigomagozhniga na proshnje presvete Divize, ktera dostokrat po zhudeshih ljudstvo k' sebi klizhe, ktero je safhlo in se v' poredne posvetne navade vtopilo. I gotovo se je moglo kaj prav posebniga pergoditi, kar je ljudi tako možno genilo, de so takshne obilne darove, ravn ko bi sa stavo fhlo, delili, de se je mogla leta velika in prostorna zerkev v' kratkimu zhafu postaviti. (*)

Sdaj se je pa spet nekej imenitniga pergodilo. Delovzi so kaminje raskopavali, de bi mesto sa zerkev sravnali, kar ti je nehdo s' kopazhem na kamen vdril, kter se ni vdal in raspoknil, ampak le famo toliko stresil, de se je perst, k' ga je do sdaj sakrivala okolj in okolj odrushila, in glei, lepi, gladik kamen na sltir vogle se je pokasal, in kar zhudo poviksha, je bilo vanj s' lepim zherkami sapisano ali isresano angelko posdravljenje: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum*, to je: *Zhesfhenasi Marija, gnade milosti polna, gospod' je s' teboj.*

(*) Marija se je perkasala leta 1539. kapeliza je bla ravn tisti let postavlena, velizhanfka zerkev pak skonzhana v' letu 1544. in 12 dan Kosaperska polvezehena od zhesitiga Gospoda Egidia Falcella Kaorleskiga Shkofi in General Vikerja Kardinala Marka Grimani Patriarka v' Benedkih, v' desetimu letu rimskiga Popesha Pavla III.

Tudi so se posnale lepe v' kamenvitifnene podope, ktere posebne perdevke Marije pomenijo, postavim golobzhki, ki kashejo mir, kterga nam Ona deli, krone, ktere jo osnanujejo kralizo in Gospò vsih stvari, nebeskih in posemelskih, svesdize, k' pomenijo, de nam je Marija svetla svesda in svešta vladálniza na morji nashiga nevarnost, polniga shivljenja. Je she ta kamen od poboshnih ljudi kakshniga poprejshniga stoletja tam pushén bil, ali je pa posebni dar Nebes sa bolj uterditi svojo delo (*) mi nozhmo tukej rasfoditi, temuzh raji s' vsem spofhtevanjem skrivne namene boshje previdnosti moliti. Letá kamen je bil, v' zerkvi, kader se je is poder-tije perviga tempelna spet vsdignila, sa altarjem Svete Ane postavlén k' pozhaftenju liudstva, in se danashniga dne blisu Oltarja S. Joshefa snajde, de ga lahko vsak vidi, kter na goro pride, in shelí s' svojimj ozhmi prejisikovati in se preprizhati od te retnize.

(*) Se pak ne najde nobeno pisanje, nobeno snaminje, nobena podertija, od koder bi se moglo spoznati, de je na tem kraju nekdej kakova zerkva ali kapèliza stala, od ktere bi bil mogel tak kamen zangor priti.

Potem kje bla tako imenitna stvar najdena, so s' tolk vezhi unemo zerkev dalej sidali, in tud frezhno skonzhali pod oskerbnostio Grafa Ulrika Atemsa, sinú Friderika, kateri je takrat namenstni krefivni poglavar v' Gorizi bil, ter njega so takrat imenitni gorishki stanovi vladavza in oskerbnika zeliga opravila svolili.

U' létu 1566. k' she klofhter ni bil do Konza issidan (*) so Njih Zefarška Visokost, vishi-vojvoda Karl od Austrie prvi poglavar te deshelje, Krefivnimu Oblastniku od Gradishke in namestniku Gorishke Grafije povelje dodelili, de se more prezej s' vsim pravizami, posebuim pervolenjami in s' vsim, kar sraven slishi, zerkev in kraj dati v' posestev in oskerbjenje majushim bratam reda S. Franzishka (**)

(*) Klofhter, kter je, kolkor ga je pruti Salkanu oberneniga, she v' létu 1569. stal, je bil pod Guardjanam P. Marian is Bosnie skonzhán, ker se je pa leta 1712. skorej poderl, je pozhel P. Guardjan Romuald Siter s' pomozhjo obilnih darov en novi, bolj terini klofhter sidati, kterga je tud k' sp'ohaimu sazhuženju frezhno dokonzhál.

(**) Tako povelje je na prvo podelil govozezhe Mriham S. Franzishka is Hrovashke-Bosniashke Provinzije, posnejshi pak bratam ojftrajshiga Spoinovnja Hrovashke-Krajnske Provinzije S. Krisha, Kader je Pius V. Rimshi Papash, in P. Ludovik de Puteo General-Minister bil.

le saftopi s' pervolenjam Apostolskiga Sedesha, 5. dan maliga-travna. Per vřim tem pak se ni mogla pisana odfodba proprej dobiti, kot 25. dan Svizhana 1574.

Rézhi se pak more, de je bila she pred tem zhasam poboshnost Kristijanov do tega boshjiga kraja velika, in de so se is-hodi ljudi vsak dan mnoshili, ter ne samó prebivavzi blishnih vasí in felov ampak tud Krajnzi, Shtejerzi in Koroshzi so dohajali v' mnoshnih prozesjah prav poboshno v' to S. Zerkv k' Materi boshji, ali kako milost profit, ali pak is obljuje se sahvalit sa prijete dobrote; ravn takó so sturili tud Istrianzi, Dalmatinzi in Benezhani, posebno tud Furlani, takó kateri po hribihkakor kateri v' lepih dolinah prebivajo. Takó se je torej lahko in kmalo poprejřno ime posabilo, ter so vsi sploh pozheli, leta hrib *Sveto Goro* imenovati, po katerim imenu tud she dandanashni po sveti flovi. Ta flava, ktera se je okolj in okolj rasřhirla, je genila Kardinala Marka Grimani Portuanskiga Shhosa in Patriarka od Akvileje, de je léta 1544. nek predragi dar na S. Goro postal, namrezheo lepó malano, podopo prezhiřte Divize Marije, ko svojiga

boshjiga Sinka v' narozhju dershi, in na svoji desni strani S. Joakima (k' je bil Marijni ozhe) in na lévi S. Janesa Kerstnika ima. To je tista imenitna podoba, ktera je od tajistiga léta noter do sdaj v' velkimu Altarju k' opzhinskimu pozhastenju postavljena (*).

Menihi reda S. Franziskha tamgor poklizani, de bi kloster v' posestev vseli in duhovno flushbo opravljali, kakor smo proprej slisjali, de njim je blo vse to od Visli-Vojvoda Karla darovano; so bli posnejshi od vsake teshe in shtibre oslobodéni po milosti Visli-Vojvoda Ferdinanda III. kter je sa Karlam v' poglavarstvo stopil, kakor se bere v, njegovimu pismu, sturjenimu v' Grádizu 31. Profenza v' létu 1609. Tut je on posnej, kader je Zesar postal, vse kar je bil Karl daroval, in kar je on sam podelil, koker Zesar poterdil, kakor je bilo v, Sboru, kter je spet v' Grádizu léta 1652. 31. Velkiga ferpana poklizan bil, skleneno.

(*) Do léta 1544. je bla v' Altarju ena druga podoba Marije, is lesa lepò sdelana; ktero je she viditi v' Franziskauerfkim klostru aa Kafranjavizzi blisu Gorize.

Raon tako je tud Zefar Leopold I. vse to poterdil 12. dan Grudna 1672. in je kot Ferdinand vſim shugal, kteri bi se podvupali, ta ſveti kraj draſhiti ali poſhkodovati, ter je tudi Romarjam ſa gotovo obljubil de bodo dobro ſprejeti in od ſtrane menihov, kteri tamgor prebivajo, dobro poſtréſheni. Ravn tako je tud Karl VI. odlozhil 20. dan liſtovgnoja 1732.

Nizh majnſhi ni bla persadeva Rimſkih Papeſhov povikſhati zhaſt in imenitnoſt tega boſhjiga pota, in vneti verne Kriſtjane, leto zerkev pogoſtim objiſkovati, ktera je mozhno obogatéla s' duhovnim ſakladami, kteri poboshue duſhe ofrezhujejo in ſo sraven tud ljudem krepki nagibi, ne ſamó ſe varovati greha, ampak tud vſakiga nagnenja k' grehu. Takó ſo S. Ozha rimſki Papeſh Pavel V. tega ime-na, bratóvſhini, ktera ſe je bla pod ſavetjam ali varſtvam Divize Marije pozhela, velik' odpuſtikov podelili v' Buli *Cum ſicut accepimus* t. j. Ter, kakor ſmo ſvedili i. t. d. Klemen XII. ſo vſim tiſtim, kteri bodo en dan v' letu to boſhjo zerkev objiſkali, pod navadnim pogojam popolnoma odpuſtik dodelili. In potem k' ſo Benedikt XIII. léta 1726.

dopustili de smeji biti v' vsaki zerkvi Menihov S. Frazifhka en Oltar privilegiran, to je s' posebnim milostim in odpuistikami darovan, je Patriark is Aquileje Dionis Delfino odložhil, de imajo taki odpuistiki na S. Gori sa velki-Oltar veljati in s'zer sa vedne zhase v' pomozh vbogih dush v' Vizah 10. dan velkiga Serpana 1721.

Unim pa, ko bi objiskali saporedama sedem v' to odlozhenih oltarjev leté zerkve, so podelili ravn tisti Papesh vle in posebne odpuistike kterim tisti deleshni postanejo, kteri objishejo sedem oltarjev zerkve S. Petra v' Rimu, samó de bi to sturili ob enimu tistih dveh dni, ktere je le sam Shkof do nekej zhafa imel pravizo odlozhiti; in v' taki namenu so zhestitlivi Patriark is Aquileje odlozhili drugo nedeljo vsakiga mesca. Oltarji pak so bili s' milostim in odpuistikami obdarovani od Rimskih Papeshov Sista V. in Pavla V. (*)

(*) Takrat je bilo dvanajst Oltarjev v' zerkvi. Pervi ali Velik-Oltar je bil Materi boshji posvezhen; drugi na stran S. Evangelja S. Mihelu Vislim-Angelu in edini, k' se je bil pred podertijo ohranil; tretji je bil presveti Trojizi posvezhen; zheterti je bil od bratovsaine Divize Marije; peti je bil S. Ane Oltar, sad se je snajdel slovezhi kamen, kterga smo prej v' misel useli; shesti je bil S. Joshafa; sedem

Posebno je tud zhaft tega boshjiva pota in zerkve povikshana bla, hader je bla podoba Marije, kje v' velkim - Altarju, kronana. To se je namrezh s' vsm prasnizhenim prepravami obhajalo, lepi s' roshami in selenim zvetjam opleteni loki so bili postavleni, s' topim ali kanonami so strelali, in lepe musike glas se je po zerkvi rasglasoval. To se je sgodilo 6. dan roshniga zveta v' letu 1717. Tako slavno okronanje Matere boshje je bilo po unim na Terfati perve v' zelimu nemshkimu Zesarstvu.

So pisali torej na Kapitel to je duhovske poglavarje Rimске zerkve 22. dan roshniga-zveta léta 1715. Od ondod so kmalu Akvilejskimu Patriarku odpisali in mu naloshili, de naj njim od vsiga, kar so Franziskanerji, varhi in ofkerbniki zerkve, sponali in govorili, verjetne in saneslive pisma poshle, sa poterditi pozhetik starost in shtevilo zhudesha. Take saneslive pisma so bile narejene, v' Rim poslane, in od Vatikanškiga Kapitelna sprejete. Od tega je blo skleneno, de ni samó dopusheno, ampak de

S. Franzshka Serafinskiga; osmi S. Antona Patavinskiga; deveti S. Petra Alkantara; deseti S. Janesa Nepomuzena; enajsti S. Notburg; in sadni S. Petra Regalata. Ti Oltarji so bli vezhdelj blagoslovieni od Teršarskiga Shkofa Ferdinanda Gurizzutti.

se more velizhansko kronanje sdajzi pozheti. Torej je blo to zhaftipolno opravilo po zelim Austrianskim zefarstvo napovedano. Poboshno delo kronanja Marije je opravil visokezhasti vredni Shkof Marotti, od kapitelna S. Petra v' Vatikanu v' to odlozhen, in tud od Papeshovga Nunzia uli Poslanika na Duneju per Zefarju Karlu VI. svolen. Imenovan Kapitel v' Rimu je od Grafa Aleksandra Sforza v' Milani obilno jerbshino dobil s' dolshnostjo, vse Krone preskerbeti sa tiste podope Matere boshje na boshjih potih, per katireh bi se narbolj flovezhi zhudeshi sgodili, in bi jem bilo tako kronanje odlózheno. Shkofu so per tem opravilo ua strani stali; Opat Fattori, Tomash Gorzer Profht is Seneblina in fajmoshter is Visentinskiga sela, obedva s' shkófavo kapo; verh tih vse duhovshstvo in menihi vsih redov, bratvshine, plemenitost, soldashina, meshzhani in ljudstva bres shtevila. Smed Gosposke so imenovani Graf Janes Joshef Wildenstein, Gorishke Krelije poglavar, Leopold Adam Graf Strasoldo mestni namestnik, in Franz Anton Graf Lantieri. K' tem prasnizhnim opravilu je bil lepi prostorni Kraj v' Gorizi k' te Travnik imenuje, svolen; satorej je

she dandanashni tamu viditi lepi kamen s' podobo
 Marije, kakor je na S. Gori, kateri kamen je od
 spredej poslopja Grafa Hieronima Turn, takratniga
 vojvoda deshelje, usidan. Tud je bil v' ta namen
 velik in prostorn shotor postavljen in olepshan po
 podobi tempelna stariga Sakona, potlej je bilo lepo
 pristolje napravljeno, kamor je bila s' veliko zhasitjo
 prenesena in postavljena podoba Matere boshje, in
 potlej je s' navadnim shigami, med strelanjam, ve-
 selim vpitjam in poboshnim solsam, ktere so brunni
 Kristjani tozhili, Mat boshja s' slato Krono okro-
 nana bila, in raven takó nje boshje dete s' eno
 drugo Krono. Obedve krone so ble s' biferim ali
 shlahtnim kamnam nadjane, ktere je gospa in Grafna
 Ana Katerina Selenburg is Lublane doravala. In
 potem k' je S. Podoba nekaj zhasa k' pozhasitju
 postavljena bila, pervizh v' velki-zerkvi, potlej v'
 zerkvi per Nunah S. Urshule, in sadnizh per Nunah
 S. Clare, ker so te brunne divize takó shelele, je
 bila kronana podoba she tisti vezher s' enako zhasitjo
 v' Solkan prenesena in v' zerkev Ospizja (*) ali

(*) Leta 1590. 1. dan Velkiga Serpana je bil po dopushenju
 Zofarja Ferdinanda II. Hospizi ali en mali klosterzhik isidan, v' kterim

maliga kloštra ravn tistih. Menihov kot na S. Gori, od tam je bla drugo jutro s' veliko zhaftjo v' prozefji na S. Goro nefena, in skosi ofem dni na vi-fokimu pristolju ispostavlena in s' mnogoterim po-boshnim opravilam pozhaštena. V' letih ofem dneih je bil takó obilni f-hod romarjov, de se je sto, tri in trideset taushent svetih hostji potrebovalo per Suetimu Obhajilo.

Rimski Papeth Benedikt XIV. pa ko njim je bilo léta 1748. od zhudeshov te Kronane Marije porozheno po Guardjauu P. Gaspari Pasconi v' imeni zele hrovafhko-Krajnske Provinzje reda S. Franzifhka, in ravn takó v' imeni mestniga takó posvetniga ko klošterskiga duhovfhtva in zele Gra-fije, so dovolili ino sapovedali, de se ima sa naprej boshja flosbba, Masfa in Prasnik od imenovaniga Kronanja obhajati od menihov zele provincije S. Krisha; in so tud potlej na Patriarkovo proshnjo, 20. dan Kimovza 1749. to povelje rastegnili na zelo fhiroko Akvilejsho Shkofijo; in she sdaj se

fo bratji is S. Gore vezhkrat prenozhili in lepo postresheni bli. Vert in en lepi vinograd je bil daroval Graf Rajmund Turn. To darovanje je blo v' limi poterjeno léta 1636. S. dan maliga Serpana.

obhaja ta prasniki pod imenam. *Perkasanja in Kronanja prezhiste Divize Marije na S. Gori*; vsak lejt tretjo nedelo po binkufhtih.

Zhe si je Diviza Marija svolila, na te gori milost proshena biti; zhe je ona perpravljena, nam kot dobrotliva mat tajisteh she smiram podeliti; zhe se je savolj zhudeshov ta boshji kraj zhasititi pozhel; zhe je zhes malo menj ko tri sto let toliko brumnih ljudi koker po samim, tako tud v' zelih prozeljah tangor perhajalo; zhe so dobrotlivi ljudje od vsih strani tako obilne darove v' polepsanje tega S. Kraja poshilali, tok se bo pa tud moglo rezhi, de je bla smiram in je tud she sdaj Diviza Marija obilna v' podelenju dujhnih in telesnih dobrot, ktere so poboshni ljudje vezhkrat na prezhudno visho v' tem S. Kraju sadobili. In ako ravno bi jest mogel takovih zhudeshov velik in prav slovezhlih imenovati, jih opustim, de ne bom predolgi v' mojim popisu; ter se mi tud nepotrebno sdi dokasivati, de je Marija v' refnizi velik milost svojim poboshnim flushabnikam podelila, kteri so na ta boshji kraj, kterga ona posebno ljubi, s' sgrevanim serzam pertekli; ker ja tud okolj leshezhe mesta in sela

in zele ljudstva is mnogo terih slikofij, ktere so notrajne sidove tega boshjiga tempelna s' obljudnim-tabelzami fkorej do verha sakrili, leto sadofti sprizhujejo; takó de, ko bi kdo to tajiti hotel, bi on drugi in vezhi zhudefti dopustiti mogel, namrezh, kako bi blo mogozhe verh takó fterme in fkorej nizli obdelane gore takó lepo in prostorno zerkev, k' je gotovo od visoke zene bla, issidati; to bi bil zhudefti vsih zhudeshov Rasfutje in satrenje zerkve in klofhtra.

Nesapopadlive pa so sodbe boshje. Letà lepa zerkev, kje bla nekdej s' breskonzhno vnemo issidana in k' splohnimu sadovolju posvezhena, je bla pa po spremenlivofti zhàfa v' letu 1786. rasfuta in boshja pot saterta. Poboshni menihi, varhi zerkve, kteri so do takrat boshjo flushbo ofkerbeli, so mogli, se sna s' folsami v' ozheh njih klofhter in zerkev sapustiti, in se v' Gorizo v' en drugi klofhter preseliti, v' kterimu so poprej Konventuali prebivali. Marijna podoba pak je bila is S. Gore v' Salkan v' farno zerkev preneslhena. Hitro in poprej, ko bi bil kdo mislil, je bil klofhter rasfut in podert, hifha, v' kteri so romarji prenozhevali, je bla rasdjana, in tud

zerkvi je bla streha odvseta. Zelo veliko osidje lepe zerkve, ktero je nekdej petkrat sto taushent goldinarjev velalo, je blo sdaj sa taushent in pet sto goldinarjev prodano. Poglavitni zerkveni sidovi pa vender niso bili poderti, ampak so zéli ostali, ravno ko bi bli hotli sprejeti poboshnih duh sdihovanje, k' je blo v' njih sturjeno; sakaj lépo v' refnizi je blo viditi, koliko ljudi, defravn je bla zerkve napol poderta, je sbe smiram na S. Goro dohajalo, tamu molit in mozhit s' s'olsami sapusbéne podertije.

Ponovljenje Zerkve na sueti Gori.

Poboshni Gorishki meshzhani pa pod napelvanjem imenitniga Golpoda Grafa Turna, kter je tistikrat Vladitel al Governér Gorishke in Gradishkine Grofije bil, kak hitro jim je shar upanja sajjal, Podobo matere boshje spet na poprejshni kraj nasaj postaviti, in boshjo pot na S. Gori vnovizh odpreti in takó brunnim duham poverniti S. Saklado, po kteri so vsi narodi s' gorezhim sheljami hrepeneli; to se berso f' profivnim listam na ranziga Franzishka I. ozheta nashiga milostliviga sedajnega Zefarja obernili: Svetli Zefar, kterga poboshnost je

bila she sama od sebe nagnena, vse kar h' koristi S. Vere flushi, pomnoshiti, so proshnje mestniga ravnitelja ali Burgermojstra, mestnih fajmoshtrov, druge duhovshine in vezh drugih fofesk, potem k' so tudi sasnali, kar je poboshni Gorishki Shkof odkrito in rasumno okolj te proshnje porozhil, ufli fhali in v' leté splohne shelje pervolili.

Vsi bres raslozhka so neskonzhno veselje obzhutili in tudi s' tem pokasali, k' so vse naglo oskerbéli kar je blo v' ponovljenje zerkve potrebno. Komej namrezh je bilo mestni gosposki ali Magistratu zefarsko pervolenje od 14. ga Sufhza 1793. k' snanju perfhlo in je bilo naj pervo treba misliti, pametniga ravnitelja ali Direktorja te boshje zerkve na S. Gori svoliti, so visoke zhastí vredni Shkof zhestitiga Gospoda Joshefa Aloisa Gironkoli, k' so njegovo poboshnost in vrednost dobro posnali, Namest-ravnitelja ali Vize-direktora v' duhovskih opravilih sa smiram svolili, perdershavshi Samitebi in svojim nastopnikam Vishi-ravnitvo lete zerkve. Posnejshi ga je tud mestna Gosposka Ravnitelja v' zhasnih rezheh sa smiram svolila. Pervi dan velziga-travna se je popravljanje in ponovljenje pozhélo in drugi dan ki-

možza ravn tistiga léta je bil še tempelj toliko ozhéden, de so mogli Podopo Marije vanj prenesti. Nad tako hitrosjjo se bo mogel vsak savseti, kter premisli, kako sterma in sapufhena je gora, na kateri je zerkve issidana in kako telhko se tjegor kaj prenasfa. (*)

Tako je s' boshjo pomozhjo in na proshne prezhiste Divize, brumnih ljudi persadevanje teknilo, zhestita podoba nebesfke kraljize je bla zhes sedem léjt in sem mezov spet na soj poprejsfni kraj prenesfena in v' velki-Altar postavlena, sdaj ona tamu kraluje dobrotliva ko pervo; kakor je nasneno s' napisam v' kamni, kter je nad velkim vram usidan, kér se berejo besede S. Pifma V. buk. Mojs. postav. X. V. 10; *Ego autem steti in Monte, sicut prius.*

(*) Nafnih dai ni vezh tako telhko na S. Goro hoditi, ali potrebne rezhi tjegor prenasfati, ker sedajni ravnitel Gospod Pavel Cellotti je pustil lepo zefsto od Salkana noter do zerkve napraviti, de se more lahko s' vosam in tud v' kozhiji tjegor pelati. Tudi polepshanje zerkve je sdajnimu Direktorju perpisati, hter še zhes 30. lejt sa zerkve po ozhetovo fkerbi.

Na prvo je bil sdaj vnovizh Oltar (*) S. Mi-
hela blagosloven. Zerkveno flushbo je opravlil zhafti
vredni Gospod Krishman, Shkofovi namefnsnik ali
General-Vikar. Zerkev pak je bla od zhafti-vred-
niga Gospoda Franzishka Flegler kozarja in velke-
zerkve fajmofhtra na prvo blagoslovena: posnejfhi
pak od visoke zhafti vredniga Gospoda Franzishka
Inzaghi, Gorishkiga, Shkofa in Grafa f. Rimfkiga
Zesarftva, posvezhena, 20. velkiga-Travna v' letu
1798.

Kje enkrat zerkev v' hitrofti popravljena bla,
se je na fhkofovo povelje Gspot Joshef Gironkoli,
v' Nameft-ravnitelja odlozhen, 28. Kimouza 1795.
v' Salkan podal, in je fhe tifti vezher od Salkan-
fkiga fajmofhtra okolj péte ure, tamo spravleno
Podobo Marije sprejel, ter jo je miflil ob ti kafni
uri natihama prenefti, de bi se kaj napzhniga na

(*) Dandanafhni se zhvetere oltarjev v' zerkvi snajde. Lepi velki
Oltar iz sbraniga marmorja, je dar Grafa Antona Kafsisa Faraona, Graf
Raimund Turna ga je s' fojimi dnarji postaviti puftil. Lepi tabercakel
v' oltarju je bil od Gospe Mariane Filipuzi darovan. Oltar S. Joshefa
je dar Krefivnih Suetvazov. Oltar S. Ane je bil od Grafa Janesa Ko-
ronini darovan. Zheterti Oltar t. j. S. Mihela se je bil pred podertijo
ohranil. Marmorjevo prishnizo pak je bil Gospod Leopold Baron Me-
dina napraviti puftil.

potu ne pergodilo; jo je torej lepo ogernil, v' roke prijel, in takò pruti méstu pelan bil. Pa sabstoju je blo vse to sakrivanje, ker poboshniga ljudtva ni takò lehka premotiti. Kmalo je blo zhuda ljudstva, od poboshnosti pruti Marii vnetiga skupej perderlo. Meshzhani so s' gorezhim svezhami in baklami naprut perfbli, kmalo so se tud sgonovi po vsih zerkvah oglasili, in she per belimu dnevi so ble zeste in ulize lepò ofvetlene noter do velke-zerkve, v' katero je bla S. Podoba pernesbena, in v' velik-Oltar postavlena. Ni ti blo drusiga flishati, kot slavno prepevanje Litanij in poboshna molitev S. Roshenkranza, tako de ni blo mogozhe poprej zerkve sapreti, ko po enajsti uri na vezher.

Prihodno jutro, k' se je sbiral she ljudi ponovilo in zhuda pomnoshilo ker je bil ravn prasn timer S. Mihela in sraven tud Nedelja; se je prezej po konzhani peti-masbi prozessja pruti S. Gori pozhela. Sami visok zhesliti Shkof, korarji, fajmoshtri, in vse drugo posvetno in menishko duhovshstvo so bili sraven. Smed obilniga shtevila liudi, kateri so se v' obhodu snefhli, se je posebno sto in she zbes deklizhov raslozhilo, ktere so, vse v' belim oblazhili in s' mno-

gotero farbanim svezhami v' rokah, saporedama poboshne pesme prepevale, ktere so ble k' temu prasniku sloshene. Med drugim so se tud odlozhili vishi-poglavar gorishke grafije, vezh imenitnih gospodov in pervih mesbzhanov, kteri so s' duham prave poboshnosti na zhasht Marije teshavno pot na to visoko in sterma goro sturili. Prozesja je bla sfer savoljo filno velike mnoshize in savolj desha, k' se je neprevidama usul, v' Salkani nekolko sadershana; pa kmalo se je spet sklenila in toliko pomnoshila, de je ravn tako obilna, koker se je v' Gorizi pozhela, tud na S. Goro pershla. Tamgor je bla na pravo Podoba spet v' velki-Oltar postavlena, potlej je bla lashka pridiga, peta masha in potlej krajnska pridiga. Obedve pridige so Gospot General-Vikar dershali.

Tud se more vsak, kter na S. Goro pride, sazjuditi, kako de se je moglo toliko sidati ob zhasih splohne revshine in nadlog, ktere so ravn takrat desheljo sadele; kader je v' vsih rezheb dragina bla; kader je toliko domaznih vo,shakov in tako pogostim skos desheljo fhlo, kterim se je mogel shivesh dajati, kader so se zlo sovrashniki tih krajev povlastiti jiskali; ter zerkev s' kleshtram in drugim

pohištvam je gotovo (to tavshent) goldinarjev ko-
 shtala. Sami mili darovi, ki so bli od dobrotnikov
 v' popravo zerkve lkupej slosheni, so se na 26,788
 goldinerjev potekli.

Ja lahko verovati, de je letá imenitna boshja
 pot she od nekdej od Rimskih Papeshov s' posebnim
 milostim obdarovana bla, koker smo do sdaj vidili;
 todej posebne milosti ktere jo dandanashni povik-
 shujejo, niso nizh majnsihi, ampak sa pravo rezhi,
 she vezhi, ko nekdej. Take milosti in odpustiki
 so bili od Ss. Ozhov Papeshov Pia VI. in Pia VII.
 k' so blasheniga spomina, podeléni.

To je, kar se mi je spomina vredno sdelo v'
 mojimu kratkimu popisú. Sdaj drusiga ni treba ko
 de se k' vam obarnem, poboshni Gorishki mesh-
 zhani! Gotovo je de vas Marija posebno ljubi! Ona
 vas klizhe is verh gore, de is ljubesni do nje, telhko
 pot na S. Goro nastopite in tud dokonzhate. She
 vézh vam povem, ona je vasha liubesniva mati, pa
 tud vi ste nje preljubi otrozhizhi! V' ponishnosti
 lte volno prenesli, kader je bla ta S. Zerkev po-
 derta, pa komej vam je malo upanja safvetilo, ste
 jo spet vnovizh issidali, in s' obilnim darovim obo-

gatali; in jo sre smiram objiškujete. Velika zlast sa vse meshzhane, take nima vsako mesto v' nashimo sbirokimu zefarstva. Obernite se torej k' nebu in sahvalite bogá sa to prijeto dobroto. Bodite pa tudi hvaleshni in vselej svesti flushabniki milostnih zefarjev od Avstrie, ki so vashe poboshne shelje in ponishne proshne takó radi uslishali!!

Pa tud vi poboshni prebivavzi krajnske, koroške in stejerske deshelje! In kar vas je slovenkiga jesika okolj Tersta in v' Istrii, kterem ta kratki popis v' roke podam, nekar ne posabite, de so vashi predniki v' poprejshnih letih pagosto na S. Goro hodili, se na temu boshjimu kraju svojih grehov zhisto spovedat, in se s' spokorpim duham Materi boshji perporozhit. Pa tud so oni milost bres shtevila, in v' nar vezhkih potrebah, stiskih in bolesnih gotovo pomozh sadobili. To naj vam bo v' podbudo, de bote po isgledu vaslih prednikov pogosto k' materi boshji, in nashina S. Goro hodili, in tamgor molili, de bi nam vsim skupej Bog dolgo in frezhno shivljenje ino nasadne, tud frezhno smert podeliti hotel. Amen.

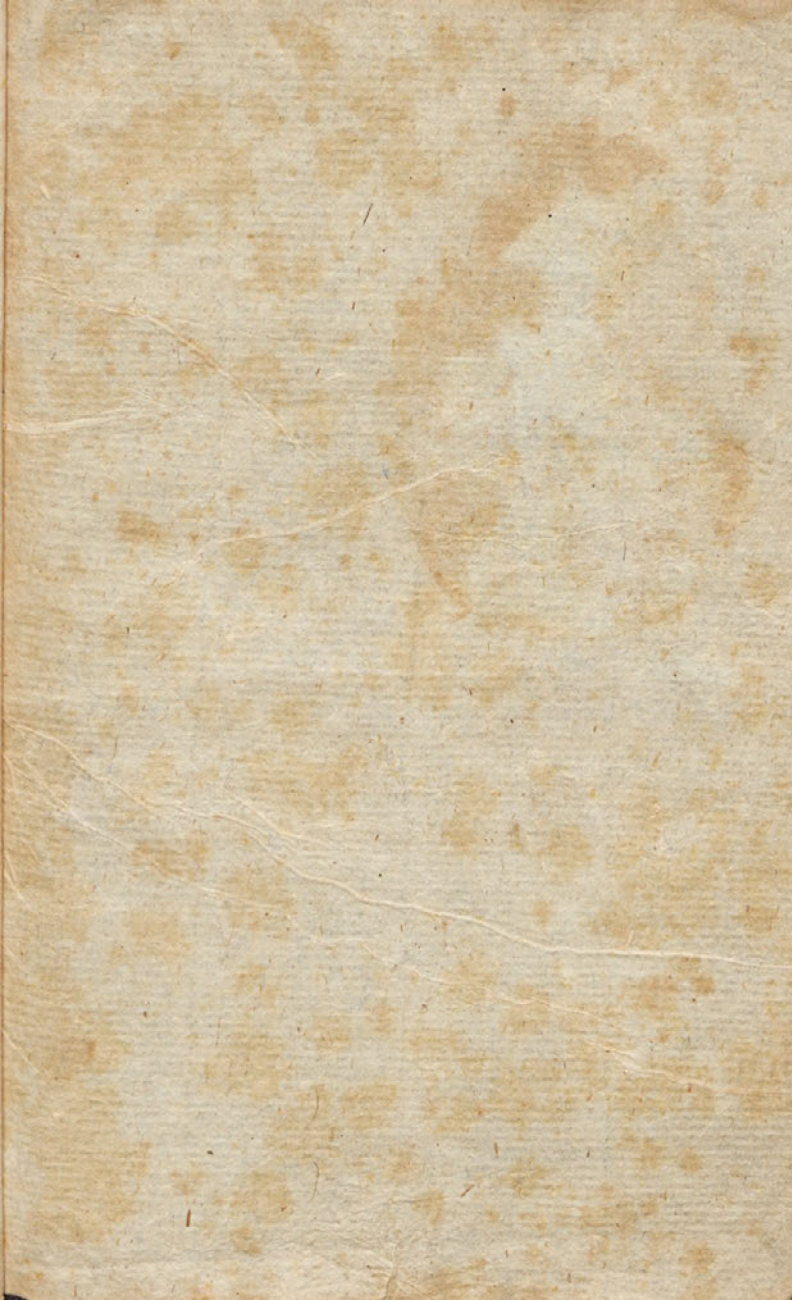
OPOMIN.

Letà kratka Povešt je ispisana is bukev P. Gasperra Pasconi is reda S. Franziska: *Od pozhetka zerkve in kloshtra na S. Gori*, ktere so ble v' létu 1746. v' Benedkah natisnene. On je pa te sgodovine nekej is kloshterskiga pismo-hranisha, nekej pa is dvojih starejsih bukev vsek. Perve bukve so od eniga franziskanerja, P. Glavinich s' imenam. Od sazhetka Bosnianske-hrovaslke Provinzje » posebno v' rasdelku « od kloshtra na S. Gori. Druge bukve pak, kterih se je flushil, so od Jakoba Ischia vishi-maslnika v' Palmi, kter je sgodovine Gorishke Grafije popisal. Obedvoje bukve so ble v' Vidmi, perve léta 1648. in druge léta 1684. natisnene.

09042

14701

18/15

200-

